

PABLO PICASSO a la Col·lecció Suñol Soler

Buste de femme à la bluse jaune

París, 1943

Collage sobre tàblex

65 × 60 cm

Christian Zervos, París, Cahiers d'Art, 33 volums; vol. XII, 1983, núm. 256

Col·lecció Suñol Soler

Aquesta obra va ser elaborada al taller del carrer Grands Augustins de París, en plena ocupació alemanya. Picasso utilitza les tisores i les mans per anar dibuixant un cap de dona, que després encola sobre un suport i a la qual pinta els trets més precisos —ulls, llavis, celles— i engalana amb un medalló o flor format per trossets de paper de colors diferents que contrasten amb el groc de la brusa.

Malgrat l'originalitat, el retrat no representa una obra aïllada, sinó que es relaciona amb altres obres de característiques semblants. La capacitat creadora de Picasso en el terreny del *collage* i de l'*assemblage* l'acompanya en diverses fases de la seva producció, des del cubisme fins als anys seixanta, sempre mantenint una riquesa inesgotable. El caràcter directe dels materials dota l'obra d'art d'una bellesa primitiva portadora d'idees sorprenents i sensuals.

En aquestes mateixes dates, Picasso crea diverses escultures, que modela a partir d'elements que troba, com *Cap de toro*, per a la qual utilitza un seient i un manillar de bicicleta; *Dona del vestit llarg*, on acobla el cap i un braç modelats en guix a un maniquí de sastre, o la *Venus del gas*, en què el cremador i la canonada d'una estufa de gas es converteixen en una figura femenina. És també en aquests mesos que, per distreure la seva companya Dora Maar, l'artista elabora els seus personatges estripant i ratllant o tallant diversos tovallons de paper. En aquests retallables hi trobem un cert paral·lelisme amb unes obres d'infantesa, creades el 1890 amb paper retallat perquè hi juguessin les seves germanes; amb els instruments musicals cubistes formats amb papers, cartrons i altres elements quotidians; amb les joguines que fa per als seus fills —primer, per a Maya, i més tard, per a Claude i Paloma—, i amb les escultures en xapa dels anys cinquanta.

Gràcies a una fotografia de Georgette Chadourne, feta el 1945 al domicili de Paul Éluard al carrer Chappelle, número 35, de París, sabem que aquest *collage* va formar part de la col·lecció del poeta.

Tot i que es coneixien des de la dècada del 1920, el 1935 Paul Éluard passa a formar part del cercle més íntim de Pablo Picasso, i fins a la mort del poeta van mantenir una amistat irrompible. Durant un llarg període que va encadenar la Guerra Civil espanyola, la Segona Guerra Mundial i l'alliberament de França, la relació entre els dos genis es va anar consolidant fins a formar una mena de bloc, un duet que comparteix punts de vista i que coincideix en l'àmbit artístic i de creació, així com en el terreny afectiu i en l'orientació política.

Aquesta amistat va donar lloc a intercanvis artístics vius i intensos: Éluard és l'ambaixador de Picasso a Espanya amb motiu de l'exposició de l'artista organitzada pel grup ADLAN (Amics de l'Art Nou) el 1936, i exerceix un paper clau en el desenvolupament de la faceta de compromís polític, tant en la Guerra Civil espanyola com en la seva vinculació amb els moviments pacifistes després de la Guerra Mundial, que el porta a gestar tota una iconografia al voltant de la pau. Éluard escriu poemes sobre Picasso —el qual, al seu torn, il·lustra nombrosos llibres del poeta— i també col·lecciona obres de Picasso, bé comprades, bé regalades per l'artista mateix.

El poeta va compilar obres de Picasso en diversos moments de la seva vida: s'ha calculat que van passar unes 65 peces per la seva col·lecció, que era fluida, amb obres que entraven i sortien. Ja el 1924 va vendre algunes obres del període rosa i cubista de Picasso, comprades probablement en alguna de les vendes de Kahnweiler. Després d'aquesta venda, Éluard compra i ven, de vegades com a intermediari i d'altres com a assessor, gràcies a la seva proximitat amb Picasso, Dalí o Ernst. Collat per problemes econòmics, Éluard no dubtava a vendre obres que li havien regalat els seus amics artistes, com, per exemple, el 1933, el llibre de bibliòfil *Les metamorfosis* d'Ovidi, que li havia regalat Picasso, o, el 1938, el retrat recent de Nusch. Després de la venda de la seva col·lecció a Roland Penrose, el 1938, Éluard constitueix una nova col·lecció Picasso, amb obres que són, gairebé totes, regals de l'artista, la qual cosa demostra la permanent generositat picassiana envers els seus amics.

El 1943, Éluard visita sovint el taller del carrer Grands Augustins i és probablement en una d'aquelles visites quan Picasso fa el retrat —barreja dels trets de Dora Maar i de Nusch Éluard— i el regala al poeta, collat per problemes financers i de censura. El poeta l'exposa al seu domicili, però, poc després d'acabar la guerra, el ven a la Galerie Louise Leiris, regentada pel mític marxant del cubisme Daniel-Henry Kahnweiler. Des dels anys quaranta, *Bust de dona amb brusa groga* ha rebut l'atenció dels investigadors i s'ha inclòs en estudis importants de l'obra picassiana. El 1979 va ser adquirida pel col·leccionista i filantrop Josep Suñol Soler i, actualment, forma part de la Col·lecció Suñol Soler, conservada i difosa per la Fundació Suñol. Ha estat sol·licitada per participar en nombroses i rellevants exposicions relacionades amb l'artista, el surrealisme i el *collage*, entre les quals destaquen *Picasso 1881-1973. Exposició Antològica*, al Museo de Arte Contemporáneo de Madrid i al Museu Picasso de Barcelona, 1981-1982; *Pablo Picasso, Paul Éluard. Una amistat sublim*, al Museu Picasso de Barcelona, 2019, i al Musée d'art et d'histoire Paul Éluard de Saint-Denis, 2023, i *Miró/Picasso*, exhibida de manera conjunta a la Fundació Joan Miró i el Museu Picasso de Barcelona, 2023-2024.

Malén Gual

Conservadora del Museu Picasso de Barcelona (2007-2021)